

VIETNAM SOSYALİST CUMHURİYETİ

PAZAR BİLGİLERİ

**T.C.
Ticaret Bakanlığı**

Mart 2023

İÇİNDEKİLER

1.DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI.....	3
Dış Ticaret Mevzuatı	3
Gümrük Vergileri	3
İç Vergiler ve Oranları	4
Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar.....	5
Teknik Engeller	6
2.PAZARIN ÖZELLİKLERİ	6
Fikri Sınai Mülkiyet Hakları	6
Dağıtım Kanalları	7
Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler	8
Tüketici Tercihleri	8
3.ÖNEMLİ SEKTÖRLER	9
Tarım ve Hayvancılık.....	9
Sanayi	9
Hizmetler	9
Madencilik.....	10
Enerji	10
4.PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	11
İş Kültürü.....	11
Para Kullanımı.....	12
Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması	13
Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri	13
Yerel Saat	13
5.ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	13
Şirket Türleri	13
Şirket Kurma Prosedürü	15
Sigorta	16
Bankacılık Mevzuatı.....	17
Vize, Çalışma ve Oturma İzinleri	17

1.DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı

Vietnam'da ihracat ve ithalat ile ilgili aktiviteler başlıca üç yasa ile düzenlenmiştir. Bunlar Ticaret Kanunu (2005), İhracat-İthalat Vergileri Kanunu (2016), Gümrük Kanunu (2014) ve bu kanunlar ile ilgili alt düzenlemelerdir.

Vietnam yasal düzenlemelerine göre Vietnamlı bir firma, ihracat ya da ithalatı yasak veya izne bağlanmadığı sürece her türlü ürünün, yaptığı iş ya da faaliyet alanından bağımsız olarak ihraç ya da ithalatını yapabilir ancak yabancı bir firma için aynı kural geçerli değildir. Yabancı firmaların ticari hakları Vietnam'ın Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliği kapsamında yeniden düzenlenmiştir. Bu duruma göre Vietnam'da üretim yapan yabancı bir firma ürettiği malların ülke içinde pazarlamasını ve ihracatını petrol ürünleri hariç herhangi bir kısıtlama olmadan kendisi yapabilmektedir.

Bununla birlikte üretim ile ilgili olmayan ticari faaliyetlerde kısıtlamalar mevcuttur. 1 Ocak 2008 tarihinde yapılan düzenlemeye göre Vietnam'da üretim yapmayan ancak ürünlerini Vietnam'da pazarlamak isteyen ya da Vietnam'a ihraç etmek isteyen yabancı firma bu işlemleri ancak bir acente ya da distribütör aracılığı ile yapabilmektedir. Bunun yanında yabancı firma Vietnamlı bir firma ile ortak girişim firması kurarak da ürünlerinin iç pazarda satış, dağıtım ve pazarlamasını yapabilir. 1 Ocak 2009 tarihi itibarıyla yabancı firmalar sermayesinin tamamı kendilerine ait yabancı yatırım firmaları kurabilmekte ise de bazı sektörlerde firmaların sermaye oranına kısıtlama getirilmiştir.

Gümrük Vergileri

Vietnam gümrük tarifeleri dört ana kategoriye ayrılmaktadır.

- 1) Tercihsiz tarife -Normal Ticari İliŐkiler -En fazla kayırılan ülke oranları (herhangi bir ülkenin bir ülkeye uyguladığı imtiyazın başka ülkelere uygulanandan daha az olamayacağı kuralı),
- 2) Ortak tarife (ASEAN ülkelerinden yapılan ithalatlarda)
- 3) Tercihli tarife: (Vietnam'ın Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığı ülkelerle arasında uyguladığı tarife)
- 4) Genel vergi oranları (diğer ülkeler, tercihsiz tarife ve en fazla kayırılan ülkelere uygulanan oranlardan %150 daha fazla)

Vietnam'da Ulusal Meclis her bir ürün için vergi dilimlerini belirleme, Maliye Bakanlığı ise bu oranların uygulanmasına ilişkin gözetim ve denetim yetkisine sahiptir.

Lüks ürünler başta olmak üzere tüketim ürünlerine yüksek vergi uygulanmakla birlikte üretimde kullanılan makine, ekipman ve hammaddelere, hele ki ülke içinde üretimi yok ise ya çok düşük vergi uygulanmakta ya da hiç vergi alınmamaktadır.

Ticari ve Kişisel EŞyanın Geçici İthali:

08/2015/ND-CP sayılı mevzuatın 53, 54 ve 55'inci maddeleri uyarınca bazı eşyanın gümrük işlemlerinin tamamlandığı günden başlayarak 60 gün içerisinde tekrar ihraç edilmek kaydıyla gümrüksüz olarak Vietnam'a geçici ithaline izin verilmektedir. Söz konusu eşya; fuar ve sergilerde sergilenen eşya, yabancı gemi veya hava taşıtlarının tamiri için getirilen profesyonel

makine ve teçhizat ile bunların parçaları ve yedek parçalardır.

Vietnam, Ocak 2007'de DTÖ'nün 150'nci resmi üyesi olmuş, öte yandan Eşyanın Geçici Kabulüne İlişkin Sözleşme uyarınca Ata Karnesi sistemine de 2020 yılında çıkarılan düzenlemeyle birlikte dahil olmuştur.

İç Vergiler ve Oranları

Vietnam'da vergi yönetimi, Vietnam Maliye Bakanlığı Vergilendirme Genel Müdürlüğü uhdesinde yürütülmekte olup, vergilendirmeye ilişkin mevzuat Kurumlar Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Özel Tüketim Vergisi Kanunu, İhracat ve İthalat Vergisi Kanunu gibi birçok spesifik yasadandır. Bu kanunlara ilişkin son kapsamlı düzenleme 26.11.2014 tarihli ve 71/2014/QH13 sayılı torba yasa ile yapılmıştır. Vietnam'daki tüm vergiler merkezi olarak toplanmakta olup, herhangi bir yerel vergi bulunmamaktadır. Vietnam'daki önde gelen vergi uygulamalarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

Kurumlar Vergisi:

Vietnam'da kurumlar vergisi, 2016 yılı Ocak ayından itibaren genel olarak %20 oranında uygulanmaktadır. Kurumlar vergisi istisnai olarak petrol ve doğalgaz alanında faaliyet gösteren firmalar için %32-50 arasında, değerli taş madenciliği alanında faaliyet gösteren firmalar içinse %40-50 arasında değişmektedir. Firma gelirlerinden (yurtiçi veya yurtdışı) giderlerin çıkarılması sonucu hesaplanan vergilendirilebilir kar üzerinden alınan kurumlar vergisi genellikle yıllık bazda tahsil edilmektedir. Şirketin zarar göstermesi durumunda en fazla 2 yıl olmak üzere vergi ertelenmesi yapılabilmektedir.

Kurumlar vergisi, Vietnam ekonomisinde iki önemli role sahiptir. Bunlardan birincisi gelir yaratma rolüdür. Kurumlar vergisi gelirleri toplam vergi gelirlerinin yaklaşık %16'sını teşkil etmekte ve bütçe içindeki önemli gelir kalemlerinden birini oluşturmaktadır. Kurumlar vergisinin ikinci rolü ise, ülkedeki yerli ve yabancı yatırımların teşvik edilmesinde bir politika aracı olarak kullanılmasıdır.

Kişisel Gelir Vergisi:

Çalışanların elde ettikleri gelirler, artan oranlı (%5-35 oranları arasında) bir şekilde vergilendirilmektedir. Vietnam'da sürekli ikamet etmeyen kişiler için Gelir Vergisi oranı %20 olarak uygulanmakta ve bu oran gelir miktarına göre değişmemektedir.

Çalışma dışı elde edilen gelirlerde vergi oranları değişiklik göstermektedir. Sermaye yatırımı gelirlerinden %5, hisse senedi gelirlerinden %20 (ülke dışında ikamet edenler için %0,1), emlak satım gelirlerinden %2, telif gelirlerinden %5, imtiyaz gelirlerinden %5 ve miras gelirlerinden %10 oranında vergi tahsil edilmektedir.

Yabancı Yüklenici Kısıtlama Vergisi (Foreign Contractor Withholding Tax):

Vietnamlı bir firma ile ortaklık yapan yabancı firmaların, bu faaliyetlerden kazandıkları gelir üzerinden tahsil edilen bir vergidir. Vergi oranları, yabancı firmanın Vietnam vergi sistemine kayıtlı olup olmadığına ve sağlanan hizmetin özelliklerine göre değişmektedir.

Dolaylı Vergiler:

Vietnam'da üç tür dolaylı vergi uygulanmaktadır. Bunlar Katma Değer Vergisi (KDV), Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), ithalat/ihracat vergileri ve çevre koruma vergisidir. Dolaylı vergiler, toplam bütçe gelirlerinin %60'ından fazlasını oluşturmakta olup, vergi gelirleri içerisinde en büyük paya sahiptir.

Ülkede standart KDV oranı %10 olmakla birlikte kitap, medikal ürünler, temiz su, gıda maddeleri, teknik/bilimsel hizmetler, hayvan yemi, gübre, şeker vb. bazı temel ürünler için %5 oranında ve ihraç edilen mal ve hizmetler için %0 oranında uygulanmaktadır. Üretici ve ticari firmaların KDV sistemine kayıt yaptırması zorunludur. Genellikle aylık olarak toplanmakta ve takip eden ayın 20. gününe veyahut sonraki çeyreğin ilk ayının 30. Gününe kadar ödenmesi gerekmektedir.

Özel Tüketim Vergisi ise tütün, alkol, motorlu taşıt, klima, akaryakıt ürünleri, bahis oyunları ve bazı eğlence hizmetleri üzerinden alınmaktadır. ÖTV, ürünün/hizmetin konusuna göre %5 ila %150 arasında değişen oranlarda alınmaktadır. İhraç edilen mallarda ÖTV uygulanmamaktadır.

2012 yılından itibaren geçerli olan çevre koruma vergisi ise petrol, kömür, hidro-kloro-floro-karbon solüsyonu (HCFC solüsyonu), plastik poşetler, bitki koruma ürünleri vb. gibi çevre kirliliğine neden olan ürünlerin üreticilerine uygulanmaktadır. Vergi oranları, birim ürün başına 0,013 cent ile 1,29 ABD Doları arasında değişmektedir.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Vietnam standardizasyon sistemi ürünler ile ilgili 12.000'den fazla standardı içermekte olup bunun yarısından fazlası uluslararası standartlar ile uyumdur. Standartlar ile ilgili yetkili kurum Vietnam Bilim ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı Standartlar, Metroloji ve Kalite Genel Müdürlüğü olup ülkedeki spesifik ürünler ile ilgili standartlar ve hangi ürünler ile ilgili ne tür kalite kontrol ve kayıt prosedürleri olduğu bilgisine bu kuruma ait web sayfasından ulaşılabilmektedir.

www.tcvn.gov.vn

01 Ocak 2007 yılında yürürlüğe giren Standart ve Teknik Kurallar ile ilgili kanuna göre Vietnam standardizasyon sistemi ulusal (TCVN) ve yerel (TCCS) standartlar olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Ülkedeki bütün ulusal standartlar uluslararası standartlar da göz önünde bulundurularak sektör/madde bazında sınıflandırılmıştır.

Vietnam'da üretilen, ithal ya da ihraç edilen bazı ürünlerin kalite kontrol ve denetimi ile ilgili zorunlu kayıt sistemi 05/2007/QH12 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yürütülmektedir.

28/2021/TT-BYT, 11/2021/TT-BNNPTNT ve 1182/QĐ-BCT sayılı Genelgelerde sayılan ve ithalatında lisans alınması zorunlu olan bazı ürünlere aşağıda yer verilmiştir.

ÜRÜNLER	LİSANS MAKAMI
Tıbbi Cihazlar ve Ekipmanlar	Sağlık Bakanlığı
Aşılar	Sağlık Bakanlığı
Eczacılık Malzemeleri	Sağlık Bakanlığı
Yemler	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Veterinerlik ürünleri	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı

Taze tarım ve deniz ürünleri	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Zirai ilaçlar ve gübre	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Hormonal maddeler	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Dinamit ve ilgili ürünler	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Teknik Engeller

DTÖ üyeliğinden sonra Vietnam ithalatta tarife dışı engelleri ortadan kaldırmak bakımından önemli kararlar almıştır. Bu kapsamda Vietnam ithalatta miktar kısıtlamaları yanında kota, yasak, ön izin, lisans gibi diğer tarife dışı engelleri elimine etme yolunda da önemli adımlar atmıştır. Yumurta, şeker, tuz ve tütün gibi ürünlerin ithalatında her yıl tarife kotaları belirlenmektedir. Bununla birlikte silah, mühimmat, narkotik maddeler gibi bazı ürünlerin ticareti ve ithalatı yasaktır.

2.PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Vietnam Dünya Fikri Mülkiyet Haklarını Koruma Organizasyonu (WIPO) üyesidir ve Endüstriyel Mülkiyet Haklarının Korunması Hakkındaki Paris Konvansiyonunu imzalamıştır. Ayrıca Patent İşbirliği Anlaşmasını, uluslararası markaların korunması hakkındaki Madrid Anlaşmasını ve Bern Konvansiyonunu, 2007 yılında yapılan bu konudaki Roma anlaşmasını imzalamıştır. Vietnam DTÖ üyeliği kapsamında 2017 yılında TRIPS anlaşmasına taraf olmuş ve bu çerçevede TRIPS standartlarının ülkede uygulanması için gerekli yasal çerçeveyi oluşturmaya başlamıştır.

Ülkede fikri mülkiyet haklarının korunması ile ilgili olarak temel bir yasal çerçeve ve buna bağlı olarak çeşitli kurallar olmasına rağmen, fikri mülkiyet haklarının korunması ve ihlallerin önlenmesi bakımından ülke hala değişim ve gelişim aşamasındadır. Yasal düzenlemelerde önemli ilerlemeye rağmen ülkede fikri mülkiyet haklarının korunması bakımından uygulamaya yönelik eksiklikler ve ihlaller yaygındır. Özellikle iç pazardaki tüketim mallarında sahte marka, etiket ve taklit ürünler oldukça yaygındır.

Vietnam’da fikri mülkiyet hak ihlalleri konusu ile ilgilenen ve bu alanda yetkili kurumlar; Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür Spor ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Kamu Güvenliği Bakanlığı Ekonomi Polisi Bürosu, Maliye Bakanlığı Gümrük Ofisi ve Sivil Mahkemelerdir. Bu kurumlar arasında görev paylaşımı ya da sorumluluk açısından kesin bir ayırım yoktur. Hak ihlallerine karşı uyarı yazısı göndermek ya da mahkemelere başvurmak çok etkili bir yöntem değildir. Fikri mülkiyet hakkı ihlalleri Vietnam Fikri Mülkiyet Araştırma Enstitüsü (VIPRI) tarafından incelenmektedir. Yerel mahkemelere başvurmak ise uzun zaman almakta ve maliyetli olmaktadır. Vietnam’da mahkemeler bu alandaki ihlaller ile mücadele etmek ve karar almak için ayrıntılı yasal düzenlemelere sahip değildir ve bu konuda yeterli tecrübeleri de yoktur.

Yabancı firmaların Vietnam’da fikri mülkiyet haklarını koruması için öncelikle, genel ve kapsamlı bir stratejik plan yapılmalıdır. Bu çerçevede yerel kanunlara göre gerekli kayıtlar ve başvurular öncelikli olarak yapılmalıdır. Bu konuda yerel avukatlardan ya da danışmanlık firmalarından yardım alınabilir ancak yine de hak ihlalleri ile mücadele konusunda başlangıç aşamalarında yönetsel ve polisiye tedbirler daha etkili bir yöntemdir.

Dağıtım Kanalları

Vietnam yasalarına göre; kendi ürünlerinin yerel pazarda satış ve dağıtımını yapmak için yatırım lisansı bulunmayan yabancı firmalar, ürünlerinin satış, pazarlama ve dağıtımını ancak yerel bir distribütör ya da acente aracılığı ile yapabilmektedirler.

Vietnam'da acenteler yabancı menşeli ürünleri komisyon karşılığında satmaktadırlar. Acentelerin iç pazarda satış ve pazarlama faaliyetleri ve ürünlerin garantisi ve satış sonrası hizmetler ile ilgili sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumlulukların sınırı acente ile ana firma arasında yapılan anlaşma ile belirlenmektedir. Yapılmayan ödemeler ile ilgili sorumluluk yabancı firmaya aittir. Yabancı firmalar bazı durumlarda acente anlaşması yapmak yerine bireysel satış temsilcisi atayabilmektedir. Birçok faydasına rağmen, çoğu zaman satış temsilcisi atamak acente ile anlaşmaktan daha risklidir.

Yabancı firmalar ürünlerinin satış ve pazarlamasını distribütörler aracılığı ile de yapabilmektedir. Taraflar arasında (yabancı firma ile yerli distribütör) yapılan distribütörlük anlaşması gereği yerel temsilci ana firmadan ürünleri Vietnam'da satmak üzere satın alır. Bazı durumlarda yerel alıcılar direkt ana firmadan alım yapmak istemekte, bu durumlarda da distribütörler acente gibi faaliyette bulunabilmektedirler.

Vietnam'da faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalar sadece Vietnamlı firmalar ile değil, bu ülkede yerleşik ama yabancı sermayeli firmalar ile de çalışabilmektedirler. Bu firmalar ile çalışmak iletişim kolaylığı, mal ithalat ve ihracatı konularında tecrübeleri ve uzman kadroları nedeniyle çoğu zaman daha avantajlı olabilmektedir.

1 Ocak 2009 tarihinden itibaren DTÖ kuralları gereği Vietnam ülkede sermayesinin tamamı yabancı olan dış ticaret firmalarının kurulmasına ve ülkede faaliyette bulunmasına izin vermektedir. Bu kapsamda ülkede yatırım yapan yabancı sermayeli bir firma; ithalat yapabilmekte, ithal ettiği ürünleri iç pazarda satabilmekteyse de bunun istisnası petrol ürünleridir. Öte yandan benzer bir kısıtlama madeni yağlar, pirinç, şeker, basılı yayınlar, görsel kayıtlar, kitaplar, dergilerde de bulunmaktaysa da ek bir başvuru yapıldığında dağıtım hakkı izni alınması mümkün olabilmektedir.

Yabancı yatırımcı firma ithalatı üçüncü bir firma aracılığı ile yaparsa gümrük işlemlerini bu firma yapmaktadır. Yabancı sermayeli yatırımcı firma doğrudan ithalat yapıyorsa gümrük işlemlerini kendisi yapmak zorundadır ve bu işlemler zor olmakta ve uzun sürebilmektedir.

Tamamı yabancı sermayeli firmaların sayısı gittikçe artsa da yabancı firmaların çoğu ülkedeki operasyonları yerel Vietnamlı acente ya da distribütörler aracılığı ile yapmaktadırlar. Yerel acente ya da distribütör firmalara ülkedeki ticaret ve sanayi odaları kayıtları aracılığı ile ulaşılabilir. En büyük ticaret odası, merkezi Hanoi'de olan ve ülkenin hemen her bölgesinde şubesi olan Vietnam Ticaret ve Sanayi Odasıdır (VCCI). Vietnam Ticareti Geliştirme Ajansı ile Ho Chi Minh City'de bulunan Yatırım ve Ticareti Geliştirme Merkezi de yabancı firmalara yerel ortak bulma konusunda yardımcı olmaktadır. Yerli firmalara ulaşmanın diğer bir yolu ise ülkede faaliyette bulunan sektörel birliklerdir. Ayrıca bu alanda faaliyette bulunan ve yabancı firmalara danışmanlık yapan birçok yerel danışmanlık firması da mevcuttur.

34/2013/TT-BCT Genelge uyarınca yabancı yatırımcı firmaların bazı ürünlerin perakende satışını yapmaları yasaktır. Bunlar sigara, tütün, kitap, gazete, dergi ile ham ve işlenmiş petroldür.

Vietnam ham petrol, sigara, medya ürünleri vb. bazı ürünleri ithal etme yetkisini sadece bazı kamu şirketlerine vermiştir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Reklamcılık

Vietnam ülkede reklamcılık faaliyetlerine 1990 yılından itibaren izin vermeye başlamıştır, Son 5 yılda sektör ortalama % 30 oranında büyümüştür ve sektörün büyüklüğünün 2030 yılına kadar yaklaşık 3,2 milyar ABD Dolarına ulaşacağı öngörülmektedir.

Vietnam DTÖ anlaşması kapsamında yabancı firmaların bu sektörde faaliyette bulunmasına izin vermektedir. Yabancı firmalar sermaye, teknolojik imkanlar, tecrübe ve yetişmiş eleman gibi avantajları sayesinde sektörde monopol haline gelmişlerdir.

Vietnam hükümeti reklamcılık alanında sıkı düzenlemeler yapmıştır. Sadece lisanslı firmalar Vietnam'da reklamcılık faaliyetinde bulunabilmektedirler. Sigara ve alkollü içeceklerin (alkol oranı %15'ten daha az olan içecekler hariç) reklamı yasaktır.

Franchising

Bir dağıtım ve pazarlama sistemi olan franchising Vietnam'da son zamanlarda gelişmeye başlamıştır. Özellikle 1 Ocak 2009 tarihinden sonra ülkedeki perakende sektörünün yabancı yatırımcılara açılması, sektördeki büyüme eğilimini artırmıştır. Daha önceleri Vietnam hükümeti tarafından şüphe ile yaklaşılan bu sektör, özellikle ülkedeki yabancı yatırımları çekmesi, yeni teknolojiler getirmesi ve işgücüne yaptığı katkı nedeniyle son zamanlarda hükümet tarafından da önemli oranda desteklenmektedir. Sektördeki son yıllarda ortalama büyüme tahmini olarak %15-20 civarındadır.

Franchising sistemi ülkeye ilk kez 1990'lı yıllarda girmiş olup bugün dünyaca ünlü Kentucky Fried Chicken, Starbucks ve Lotteria gibi markaların pazardaki bilinirliği hızla artmaktadır.

31 Mart 2006 tarihli yasal düzenleme ile (No: 35/2006/ND-CP) ülkede franchising ile ilgili yasal altyapı oluşturulmuştur. Bu yasada franchising sözleşmeleri için gerekli şartlar ve franchising ile ilgili yetkili kamusal kurumlar açık bir şekilde belirtilmiştir.

Hâlihazırda gıda sektöründe yaygın olan franchising sisteminin diğer sektörlerde de hızla gelişeceği tahmin edilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Vietnam'ın Covid 19'u kontrol altına almadaki başarısının ardından tüketici iyimserliği hızla toparlanmaktadır. Tüketiciler, son dönemlerdeki enflasyonist baskılar karşısında biraz temkinli olsa da, harcamalarının önemli bir bölümünü temel ihtiyaçlardan ziyade isteğe bağlı harcamalara kaydırmaktadır.

Son yıllarda Vietnamlı tüketicilerin ekonomik alım gücü arttıkça öncelikleri yeniden şekillenmektedir. Bu minvalde kalite, tat ve ürün çeşitliliği gibi hususlar fiyatların uygunluğuna göre daha ön plana çıkmaktadır.

Öte yandan, Covid 19 salgını, modern ticaret ve e-ticaret kanallarının yanı sıra paket servis ve teslimat hizmetlerinin hızla benimsenmesini teşvik ederek Vietnam'ın perakende ortamının yenilenmesini hızlandırmıştır.

Bunların yanı sıra, Z Kuşağı ve Alfa Kuşağı kadın tüketiciler arasında kişiselleştirilmiş ürün veya hizmetlere yönelik talep yoğunlaşmaktadır.

3.ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Vietnam yaklaşık 100 milyonluk nüfusu ve kişi başına düşen ekilebilir arazi oranının Asya ülkeleri ortalamasının bile altında olması nedeniyle, tarımsal ürünler ve kaynaklar bakımından önemli yetersizlikler ile karşı karşıya bulunmaktadır. Tarım sektöründeki kısıtlı imkânlarla rağmen, ülke mevcut tarım arazilerini ve tarımsal kaynakları çok etkin kullanarak bazı tarım ürünlerinde önemli bir üretici ve ihracatçı haline gelmiştir. Nitekim Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörü GSYH'nin sadece % 11,88'ini teşkil etmekle birlikte ülkenin ihracatı içinde ise 2022 yılı itibarıyla %14,33lük bir yere sahiptir.

Vietnam'ın tarıma elverişli arazisi oldukça az (0,08 hektar/kişi) olmasına rağmen bu araziler son derece verimlidir. Ekilebilir arazinin %82'sinde pirinç tarımı yapılmaktadır. Bu verimli araziler sayesinde Vietnam dünyanın en çok pirinç üreten ve ihraç eden ülkelerinden biri konumundadır. Bunun yanında, kahve, kauçuk, çay, karabiber, kaju fıstığı, soya fasulyesi, şeker kamışı ve muz Vietnam'ın ürettiği diğer başlıca tarım ürünleridir. Uzun bir sahil şeridine sahip olması nedeniyle, ülkede kıyı balıkçılığı da oldukça gelişmiş olup 2022 yılı üretimi yaklaşık 9 milyon tonu aşmıştır.

Sanayi

Sanayi ve inşaat sektörü GSYİH'ye olan %38,26 civarında katkısı ile ülkenin en önemli ikinci sektörüdür ve ekonomik sektörler içerisindeki payı son yıllarda artarak devam etmektedir. Ayrıca 2022 yılı ihracatının %86'dan fazlası bu sektör tarafından gerçekleştirilmiştir. Ülkedeki sanayi sektöründe kamunun payı %25, özel sektörün payı %35 ve yabancı yatırımların payı ise %40 civarındadır. Kamusal üretim miktarı artsa da sektörün geneli düşünüldüğünde kamunun payı görece olarak azalmaktadır. Son yıllarda özel sektör yatırımları ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları (FDI) ülkedeki sanayi üretiminin itici gücü olmuştur.

Vietnam'ın imalat sanayi çok geniş yelpazeye yayılmıştır. Gıda ve gıda işleme sanayi toplam imalat sanayinin yaklaşık beşte birini oluşturmaktadır. Tekstil ve konfeksiyon, otomotiv ve diğer ulaşım araçları montaj ve ekipmanları, kimyasal ve kimyevi maddeler, metal ürünler, deri ürünleri, ağaç işleme ve mobilya, elektrik makineleri ve aksesuarları, plastik, cam, gübre, kömür, çelik ve kağıt üretimi diğer önemli imalat sanayi kollarını oluşturmaktadır.

Vietnam'da tekstil ve hazır giyim önemli bir üretim kolu olup, ülkedeki üretimin büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. Özellikle ABD ile 2001 yılında yapılan İkili Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden sonra tekstil ve hazır giyim ürünlerinin Amerikan piyasasına kolayca girmesi bu sektörün üretimin ve ihracatının artmasında önemli rol oynamıştır.

Hizmetler

Hizmet sektörü GSYİH içindeki %41,33'lük payı ile Vietnam'ın en önemli sektörü konumunda olmakla birlikte 2022 yılı ülke ihracatındaki payı yalnızca %2,3'tür. Hizmet sektörü ekonomik büyümeye ve artan iç talebe paralel olarak büyümeye devam etmekte ve aynı zamanda

sektördeki kalite ve verimlilik de sürekli olarak artmaktadır.

Son yıllarda bütün ekonomik sektörlerle birlikte ile hizmet sektörü de daha açık ve şeffaf hale gelmiştir. Ekonomik büyümenin sürekli artması ve ticaretin gelişmesi ülkedeki iş süreçlerini de çeşitlendirmiş ve sektörde yeni faaliyet alanları ortaya çıkmıştır. Ülkedeki hizmet sektöründeki başlıca iş kolları perakende satış, turizm, taşımacılık, posta, telekomünikasyon hizmetleri ve sigortacılıktır.

Madencilik

Vietnam'ın belli başlı madenleri barit, boksit, bizmut, kireç taşı, mermer, kromit, kömür, bakır, doğal gaz, florit, değerli taşlar, altın, grafit, demir, kurşun, manganez, nikel, petrol, fosfat, silis, gümüş, kalay, titanyum, tungsten, çinko ve zirkondur. Vietnam boksit ve kromit rezervleri ve üretimi açısından dünya çapında büyüklüğe sahiptir.

Vietnam'da birkaç büyük ölçekli kamu kuruluşu çimento, gübre, demir ve demir dışı metaller, petrol, gaz ve tuz gibi temel madenlerin üretim, dağıtım ve ticaretini yapmaktadır. Ayrıca az sayıda yabancı firma çimento üretimi, altın madenciliği, petrol ve gaz üretimi için kamu kurumları ile ortaklaşa faaliyette bulunmaktadırlar.

Enerji

Son yıllarda elektrik üretimindeki artışa rağmen üretimde hidrolik enerjinin payının yüksek olması ve üretimin yağışlara bağımlılığı ülkede enerji açığına neden olmaktadır. Bu nedenle hükümet doğal gaz ve kömür santralleri ile elektrik üretmek için yatırımlar yapmaktadır. Ayrıca yıl içerisinde elektrik üretiminin azaldığı dönemlerde elektrik ithalatı yapılmaktadır. Bu açığı kapatmak için gerekli olan yatırım miktarının yıllık ortalama 12 Milyar doları bulabileceği öngörülmektedir. Vietnam Hükümeti, 2030'a kadar güç tüketiminin yılda % 10-12 artmasını beklemekte olup bu oran Asya'daki en hızlı güç tüketimi artış oranlarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Elektrik üretim sektörü Vietnam Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı olup, Vietnam Elektrik Kurumu (EVN) ülkenin elektrik iletim ve dağıtım alanında tek el konumdadır ve doğrudan Başbakan'a bağlıdır.

Vietnam hükümeti, planlı ekonomi modeli bağlamında talepteki büyümeyi tahmin eden ve on yıl sonra bile karşılamayı hedefleyen ve aynı zamanda enerji endüstrisinin genel gelişimini gösteren ulusal enerji geliştirme planları hazırlamaktadır. MOIT, 2045 vizyonu ile 2021 - 2030 dönemi için ulusal güç geliştirme planı için taslak teklif (PDP8) hazırlamış olsa da plan henüz onaylanmadığından yürürlüğe girmemiştir.

Ekonomik olarak hızlı bir biçimde büyüyen Vietnam'ın enerji ihtiyacı da giderek artmaktadır ve gerekli enerjinin bulunamaması ihtimali ülkenin önümüzdeki yıllardaki ekonomik büyümesini de tehdit etmektedir. 2021 yılında Vietnam'ın ortalama kişi başı elektrik tüketimi 12,3 kWh iken ülkemizde bu oran 22,3 kWh olarak gerçekleşmiştir. Vietnam elektrik sisteminin toplam kurulu güç kaynağı kapasitesi yaklaşık 69 GW'dır. Taslak PDP8'e göre, yenilenebilir enerji kaynakları ile üretilen elektriğin payının 2030'da %31,5'e ulaşması ve 2045'te ise %36,3'ün üzerine çıkması beklenmektedir. Tüketilen enerjinin %49'u kömür, %21 yakıt, %16'sı hidroelektrik, %6'sı doğalgaz, %5'i güneş ve %0,5'i rüzgar enerjisinden elde edilmektedir.

	2021	2025
TÜKETİM	244	350-370
ÜRETİM	235	365

Vietnam Elektrik Kullanım İstatistikleri (GWh) Kaynak: EVN

Ülkedeki nehirlerde kuraklığa bağlı olarak su seviyelerinin düşmesi ülkede hidroelektrik santrallerindeki elektrik üretimini olumsuz etkilemiş ve bu da elektrik kesintilerine neden olmuştur. Önümüzdeki yıllarda ülkenin giderek artacak olan enerji talebi üretim kapasitesi artmaz ise bu kesintilerin daha sık meydana gelmesine yol açacaktır.

Önemli sayıda yabancı yatırımcı ülkedeki enerji yatırımlarına ilgi duymasına rağmen yasal ve düzenleyici kuralların zorluğu, düşük elektrik fiyatları, enerji piyasalarındaki rekabet ve şeffaflığın olmaması gibi nedenlerden dolayı ancak birkaç tane özel yatırım hayata geçirilebilmiştir. Vietnam Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bu alandaki zorlukları ve yasal engelleri ortadan kaldırmak için son yıllarda oldukça fazla çaba sarf etmektedir. Bakanlık ve EVN elektrik üretiminde yabancı yatırım oranlarını ve üretim miktarını artırmak için elektrik fiyatlarını kademeli olarak artırmak ve hükümetin fiyatlar üzerindeki belirleyici etkisini azaltmak amacıyla bir yol haritası belirlemişlerdir.

Ülkedeki elektrik fiyatları EVN'in talebi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının önerisi ve başbakanın onayı ile belirlenmekte ve ülkenin tamamında aynı tarife uygulanmaktadır. Bölge ülkelerine kıyasla düşük olan ve devlet tarafından sübvans edilen mevcut enerji fiyatı, kullanıma bağlı olarak kWh başına ortalama 1.533-2.580 VND (6,3 ABD centi – 10,75 ABD centi) seviyesindedir.

4.PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Hemen her ülkede olduğu gibi Vietnam'da da yerel gelenekler ve iş yapma biçimleri ticari faaliyetleri etkilemekte, başarılı olmak isteyen yabancı iş insanlarının bu gelenekleri ve iş yapma biçimlerini önceden bilmeleri ticari faaliyetlerinde onlara yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan iş insanlarımızın yerel kültürel özellikleri ve özellikle iş yapış biçimleri konusunda bilgi sahibi olmaları onların bu ülke ile olan ticari faaliyetlerinde kolaylıklar sağlayacaktır.

Vietnam yerel iş kültürüne yönelik bazı özellikler aşağıda belirtilmiştir.

- Vietnamlı yerel iş insanları yüz yüze görüşmeye oldukça önem vermektedirler ancak ilk görüşmeden sonra ilave ziyaretler, telefon vb. iletişim araçları ile takip işin olumlu sonuçlanması için önem arz etmektedir. Takip edilmeyen yüz yüze ziyaretler sonucunda satış bağlantısı kurulması çok yaygın değildir. Yüz yüze görüşme yapmadan sadece teklif göndererek satış bağlantısı yapmaya çalışmak pek olumlu sonuçlar vermemektedir.
- İlk defa Vietnam'a giden iş adamları Vietnamlı iş insanları ile ilk iş görüşmesinden sonra ikinci kere randevu alıp tekrar görüşmelidirler. İkinci buluşmanın dışarıda yapılması örneğin bir iş yemeği şeklinde yapılması daha faydalıdır.
- İlk tanışma aşamasında yabancı iş insanlarının bilinen ve tanınan üçüncü bir kişi tarafından takdim edilmeleri Vietnamlı iş insanlarını güven bakımından rahatlatacaktır.

Eğer tanıtacak üçüncü bir kişi yoksa bu durumda ilk tanışma aşamasında yabancı iş insanı karşı taraf ile ne için görüşmek istediğini ve maksadını açıkça anlatmalı, karşı tarafı rahatlatmalıdır.

- İş görüşmelerine başlama ve sonuçlandırma genelde ziyaretçi tarafından yapılır.
- Vietnam’da isimlerde sırasıyla soyadı, orta isim ve kişilerin verilen ismi gelmektedir. Örneğin Mr. Nguyen Anh Quang isminde Nguyen soyadı, Anh ikinci adı ve Quang kişiye verilen asıl isimdir. Kişilere hitap ederken asıl ismi ile hitap edilir.
- Yerel iş insanları ile iş görüşmesi yapılırken iş görüşmesi bir yabancı dille yapılırsa da yabancı iş insanlarının yanında bir tercüman bulundurması faydalı olacaktır. Böylece verilmek istenen mesaj net ve anlaşılır bir şekilde karşı tarafa iletilebilir zira anlayış farkından yabancı iş insanının vermek istediği mesaj yerel ortakları tarafından farklı anlaşılabilir.
- İş görüşmeleri sonunda sözlü mutabakatın mutlaka yazılı hale getirilmesi ve kayıt altına alınması gerekir.
- Yerel iş insanları ile kişisel ilişki kurulurken onlarla yakından ilgilenmek, onların sıkıntıları ve zorlukları hakkında konuşmak olumlu bir imaj verecektir.
- Yerel iş insanları başlangıçta işin esası ile ilgili konular ve ana müzakerelere önem vermekte ancak işin detaylarına sıra gelince ilgisiz kalmaktadırlar.
- Yerel iş insanları ticaret politikaları ve ithalat düzenlemeleri ile ilgili fazla bilgi sahibi değildirler ve bu konulara başlangıçta dikkat etmemektedirler. Aynı şekilde ithalat ile ilgili yeni düzenlemeler yapıldığında bu konularda iş yaptıkları yabancı iş insanlarına doğru ve zamanında bilgi verememektedirler. Bu nedenle Vietnam ile iş yapan iş insanlarımızın bu konudaki yasal değişiklikleri ya da düzenlemeleri kendilerinin takip etmelerinde fayda vardır.
- Yerel iş insanları aynı anda farklı iş kollarında ticari faaliyette bulunabilirler. Bu bakımdan yabancıların ilgili olduğu alana gerekli ilgi göstermeyebilirler. Örneğin gıda perakende sektöründe faaliyette bulunan bir iş insanı aynı zamanda emlakçılık, araba kiralama vb., birbirleri ile bağlantılı olmayan sektörlerde faaliyette bulunabilir. Bu durumda yabancıların ortak oldukları sektör ya da faaliyet alanı daha az karlı ise diğer sektörlerle yoğunlaşıp o alanda daha az çaba gösterebilirler.

Para Kullanımı

Vietnam 2005 yılında IMF ile yaptığı anlaşmaya göre; IMF izni olmadan ödemelerde ve uluslararası para transferlerine herhangi bir kısıtlamaya gitmeme, ayrımcı mali düzenlemeler ve çoklu döviz kuru uygulaması yapmama konusunda taahhütte bulunmuştur. İhracat ve ithalat ile ilgili para transferleri, borç ve krediler, net yatırım gelirleri, borç kredi faizleri, banka kredileri vb. bütün para transferleri serbestçe yapılabilmektedir.

Yabancı firmalar ve bireyler tarafından elde edilen karlar serbestçe yurtdışına çıkarılabilmekte, gelirler Vietnam Dong’u (VND) olarak elde edilmişse yabancılar bu gelirleri serbestçe yabancı paraya çevirebilmektedir. Ülkede yapılacak dolaylı yatırımlar VND ile yapılmak zorundadır. Ayrıca bu alanda yapılacak para transferleri yetkili kredi kurumları aracılığı ile yapılmak

zorundadır.

Genel kural olarak Vietnam içindeki tüm para transferleri VND olarak yapılmak zorunda olup bunun bazı istisnaları vardır. Yerli veya yabancı bir kişi Vietnam'a giriş ve çıkış esnasında üzerinde bulunan yabancı para, VND, seyahat çeki, altın tutarı 5.000 USD'den fazla ise bunu gümrükte deklare etmek zorundadır. Bu miktardan fazla miktarların yurtdışına çıkarılması için yetkili bir kredi kurumundan ya da Merkez Bankasından önceden izin alınması gerekir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Vietnam'a girişte Umuma Mahsus (bordo) Pasaport hamilleri vizeye tabi iken Diplomatik (siyah), Hizmet (gri) ve Hususi (yeşil) Pasaport hamilleri 90 güne kadar vizeden muafır. Öte yandan Vietnam'a seyahat planı yapmadan önce vize vb. koşullara dair Vietnam'ın Ankara Büyükelçiliği ile temasa geçilmesinin, ileride oluşabilecek sorunların önlenmesi bağlamında faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

2023 yılı için geçerli resmi tatiller aşağıda yer almaktadır. Özellikle Tet Bayramı Vietnam kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Tet dahil bazı tatiller ay takvimine göre belirlendiğinden tatilin zamanı yıldan yıla değişebilmektedir. Ayrıca resmi tatilin haftasonuna denk gelmesi halinde hükümet kararıyla haftasonunun takip eden iş günü veya günleri tatil ilan edilebilmektedir.

Yılbaşı	1 Ocak
Vietnam Yılı (Lunar New Year) (Têt Bayramı)	21-27 Ocak
Hung Kralları Anma Günü	29 Nisan
Birleşme Günü	30 Nisan
İşçi Bayramı	1 Mayıs
Ulusal Gün	2 Eylül

Hafta içi çalışma saatleri sabah 8:00-12:00, öğleden sonra ise 13:30-17:30 arasındadır. Cumartesi günleri çalışılan işyerlerinde çalışma saati 8:00'da başlamakta, 11:30'da sona ermektedir.

Yerel Saat

Vietnam ICT (Indochina Time Zone) zaman diliminde yer aldığından (UTC+7) ülkemiz ile arasında 4 saat fark vardır. Örneğin Türkiye'de saat 08:00 iken Vietnam'da saat 12:00'dir.

5.ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Limited Şirket:

Bunlardan ilki sınırlı sorumlu (limited) şirket olup Vietnam Şirketler Yasası kapsamında kayıtlı 1 ila 50 üyeli (tek üyeli limited şirket veya çok üyeli limited şirket), sorumlulukları sermaye miktarıyla sınırlı bir ticari işletmedir.

Hissedarlarından ayrı bir tüzel kişiliktir, yani sahiplerin yükümlülükleri yalnızca şirketin tüzüğünde yazılı şirket varlıkları ile sınırlıdır, ancak kişisel varlıkları korunur.

Limited şirket tamamen veya kısmen yabancı şahıs ve şirketlere ait olabilir. Bu tür bir ticari kuruluşun ticari faaliyetlerini yürüttüğü sektör için bir lisans alması ve Vietnam'da ikamet eden bir yasal temsilcisine sahip olması gerekir.

Lisansın şirketin tescilinden önce veya sonra alınabileceğini bilmek önemlidir. Onaylandıktan sonra işyeri sicil belgesinin alınmasından itibaren 90 gün içinde hissedarlar sermaye katkı paylarını tamamlamak zorundadır.

Anonim Şirket:

Bu tip şirkette hisselerin aboneliği ile anonim şirket kurulur. Limited şirketten en büyük farkı, bir anonim şirketin halka hisse ihraç etmesine ve borsalarda işlem görmesine izin verilmesidir. Anonim şirketin kurucu sermayesi paylara bölünmüştür ve her hissedarın sahip olduğu hisseler şirkete koydukları sermaye tutarına karşılık gelir.

Bir limited şirkete benzer şekilde, bir anonim şirket de tamamen veya kısmen yabancı şahıs veya şirketlere ait olabilir. Asgari hissedar sayısı üçtür ve maksimum sayısı yoktur.

Bu tür bir kuruluş için, hissedarların, yasaların yasakladığı belirli durumlar dışında, hisselerini serbestçe devretmelerine izin verilir.

Anonim Ortaklık:

Vietnam'da bir iş kurmak ve birlikte kar elde etmek isteyen iki veya daha fazla kişi olduğunda, ticari varlıkları olarak bir anonim ortaklığı seçebilirler. Anonim bir ortaklıkta ortakların kişisel varlıklarının korunması yoktur. Sonuç olarak, bir ortağın eylemleri tüm ortaklığı etkileyecektir.

Şahıs Şirketi:

Ortaklarının sorumlulukları sınırsız olup tüzel kişiliğe sahip şirketlerdir. Şahıs şirketleri tek kişi tarafından ya da az sayıda ortak ile kurulabilen ve genellikle ortaklığın zor devredilebildiği şirket türüdür.

Şube ve Temsilcilik Açmak:

Şirket kurulumundan farklı olarak, şube lisansı veya temsilcilik ofisi lisansı için başvurular kural olarak Vietnam Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilmektedir. Ancak bazı alanda farklı otoriteler de lisans verme konusunda yetkilidir. (Bankacılık lisansı için Vietnam Merkez Bankası, yabancı hukuk büroları için Adalet Bakanlığı gibi)

Yabancı firmaların Vietnam'da şube / temsilcilik ofisi açması ve yönetmesi Ticaret Kanunu ve bu kanun kapsamında çıkarılan 07/2016/ND-CP sayılı Kararname ile düzenlenmiştir.

Bu çerçevede temsilcilik ofisi, yerel faaliyetleri için çalışma alanı kiralayabilmekte, banka hesabı açabilmekte, uzman olmak şartıyla belli sayıda yerel personel çalıştırabilmektedir. Temsilcilik ofislerinin faaliyetleri, genel olarak ana firma adına pazar araştırması yapmak, pazarlama ve satış faaliyetlerini takip etmek veya gözetlemek ve ana firmanın uzun dönemli yatırım faaliyetlerini yürütmek gibi belli alanlar ile sınırlandırılmıştır. Temsilcilik ofislerinin

ticaret yapma, profesyonel danışmanlık yapma vb. gibi gelir getirici faaliyetlerde bulunması kesinlikle yasaklanmıştır. Bir firmanın temsilcilik ofisi açabilmesi için kurulduğu ülkede en az 1 yıldır faaliyette olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, yabancı firmaların Vietnam'da faaliyet gösteren şubeleri, temsilcilik ofisinin faaliyetlerinin yanı sıra, kurulum lisanslarında belirtilmesi şartıyla ticari faaliyet gösterme ve kar transferi yapma imkanına sahiptir. Şube lisansı, özellikle hizmet sektöründe faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalara verilmektedir. Bu sektörlerde örnek olarak Hükümet tarafından yakından takip edilen bankacılık, finans, sigortacılık, pazarlama ve reklamcılık, eğitim, turizm ve lojistik sektörleri verilebilir. Ayrıca bazı yabancı tütün firmalarına da şube lisansı verilmiştir. Çoğu yabancı firmanın Vietnam'da başlangıçta temsilcilik ofisi açtığı, daha sonra şube lisansı alarak faaliyetlerine devam ettiği gözlemlenmektedir. Bir firmanın temsilcilik ofisi açabilmesi için kurulduğu ülkede en az 5 yıldır faaliyette olması gerekmektedir.

Şirket Kurma Prosedürü

Vietnam'da Planlama ve Yatırım Bakanlığında izin almak suretiyle (mevcut kanunda yasaklanmış sektörler dışında) yatırım amaçlı ve sermayesinin tamamı veya bir bölümü yabancılara ait olan firma kurulabilmektedir.

01 Ocak 2021 tarihinde yürürlüğe giren Yatırım Kanunu ve İşletme Kanunu gerek Vietnamlı gerekse yabancı girişimcilere daha özgür iş yapma prensibi üzerine oluşturulmuştur. Yatırım Kanunu Vietnam'daki yatırım projelerinin gerekliliklerini, şartlarını ve limitlerini ortaya koyarken, İşletme Kanunu ise bu projelerin kuruluşlarına, yönetim organizasyonlarına ve tasfiyelerine ilişkin hükümler içermektedir.

Bu yasalar, uluslararası uygulamalarla uyumlu, şirket kurulumlarının ve kayıt işlemlerinin daha kolay yapılmasını amaçlayan ve hem yerel hem de yabancı sermayeli yatırımların Vietnam'da daha kolay işletilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Yatırım Yasasına göre yerel ve yabancı girişimler arasında prosedürel anlamda çok büyük farklılık bulunmamakta olup, en dikkat çekici farklılık ise yabancı yatırımcıların her girişimin aldığı İş Kayıt Sertifikası (Business Registration Certificate) yanı sıra Yatırım Kayıt Sertifikası (Investment Registration Certificate) alma zorunluluğunun bulunmasıdır.

Yetkili mercilere başvuru yapılmadan önce yatırım projesinin fizibilite çalışmasının yapılması, firma tüzüğü'nün hazırlanması ve yatırımcının yasal/finansal durumunu gösterir belgelerin bulundurulması gerekmektedir.

Vietnam'ın 7 ayrı bölgesindeki şirket kurma prosedürlerinin adım adım açıklandığı, ilgili kurumların iletişim bilgilerinin ve doldurulması gereken formlar ile benzeri dokümanların yer aldığı Planlama ve Yatırım Bakanlığınca hazırlanan elektronik portal incelenmelidir. <https://vietnam.eregulations.org>

Diğer taraftan, Dünya Bankası 2020 yılı İş Yapma (Doing Business) Raporunda yer alan, Vietnam'da şirket kurulumunda izlenmesi gereken prosedürler ile bu prosedürlere ilişkin ortalama süre ve maliyetlere ilişkin bilgiler aşağıda yer alan tabloda sunulmaktadır:

	Prosedür	Süre	Ortalama Maliyet
1	Firma isminin kontrol edilmesi; İş Kayıt Sertifikası ve Yatırım Kayıt Sertifikası alınması; Vergi kaydı yapılması; Ulusal İş Kayıt Portalında firma kayıt bilgilerinin yayınlanması <i>Başvuru Mercii: İş Kayıt Ofisi, Planlama ve Yatırım Departmanı</i>	3 gün	400.000 VND
2	Şirket mührü yaptırılması	1 gün	450.000 VND
3	Mühür örneğinin kaydının yapılması <i>Başvuru Mercii: İş Kayıt Ofisi</i>	2 gün	-
4	Şirket banka hesabı açılması	1 gün	-
5*	Vergi Dairesinden hazır KDV faturaları alınması ya da özel olarak fatura bastırılması <i>Başvuru Mercii: Yerel Vergi Dairesi</i>	10 gün	200.000 VND (kitapçık başı)
6*	İş Lisansı Vergisinin ödenmesi <i>Başvuru Mercii: Vergi Dairesi / Banka</i>	1 gün	1.000.000 ila 2.000.000 VND
7*	Çalışanların iş kaydının yapılması <i>Başvuru Mercii: Yerel Çalışma Bürosu</i>	1 gün	-
8*	Çalışanların sosyal güvenlik kaydının yapılması <i>Başvuru Mercii: Sosyal Güvenlik Fonu</i>	1 gün	-

Kaynak: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/vietnam#starting-a-business>

* Önceki işlemlerle eşzamanlı olarak gerçekleştirilebilir.

Şirket Feshi:

Firmanın feshine karar verilmesi durumunda, öncelikle firma bilgileri ile birlikte fesih nedenlerini belirten bir belge hazırlanması gerekmektedir. Bu belge hakları ve yükümlülükleri bulunan ilgili tüm kurum ve firmalara bildirilmeli ve aynı zamanda fesih bildirimini üst üste üç kere olmak üzere ulusal basında yayınlatılmalıdır.

Bu işlemleri takiben, şirket varlıkları likite çevrilerek borçlar ve yükümlülükleri yerine getirilmeli, ihracat-ithalat vergi numarasına sahip olunması durumunda Gümrük İdaresine başvurularak ihracat-ithalat vergi numarası ve Vergi Dairesine başvurularak vergi numarası kayıttan düşürülmelidir. Daha sonra firmaya ait banka hesapları kapatılmalı ve firma mührü iptal ettirilmelidir. Ayrıca, firma çalışanlarının sözleşmelerinde belirlenen bir süre yoksa 45 gün önceden, 12-36 ay süreli sözleşmelerde ise 30 gün önceden çalışanlara bildirim yapmalı ve çalışanların sosyal güvenlik primlerini yatırmalıdır.

Son olarak, firma yetkililerince firmanın feshi ile ilgili yukarıda sıralanan işlemlere ilişkin tüm belgeleri firmanın faaliyet gösterdiği şehirdeki Planlama ve Yatırım Departmanına sunulmalıdır. Vietnam'da şirket feshi, şirket kurulumuna göre daha zor bir işlem olmasının yanı sıra çok daha uzun bir zaman almaktadır.

Sigorta

Vietnam'da çalışanlar için, işveren tarafından %21,5 ve çalışan tarafından %10,5 olmak üzere toplamda %32 oranında sigorta primi ödenmektedir. Vietnam'da çalışanlar için ödenmesi gereken sigorta primleri konusundaki güncel oranlar aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur.

	İşveren Payı (%)	Çalışan Payı (%)	Toplam (%)
Sosyal Sigorta Primi	17,5	8	25,5
Sağlık Sigortası Primi	3	1,5	4,5
İşsizlik Sigortası Primi	1	1	2
Toplam	21,5	10,5	32

Bu ödemelerin yanı sıra, sendikalara (trade unions) üye olan çalışanlar için işveren tarafından %2 ve işçi tarafından %1 oranında olmak üzere toplamda %3 oranında ek ödeme yapılması gerekmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Vietnam bankacılık sektörü, küresel ve bölgesel seviyede bakıldığında sermaye yeterliliği açısından oldukça zayıftır. Bu sebeple bankalar sermaye yapılarını güçlendirmek ve kredi olanaklarını artırmak için hükümetin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Vietnam yerel bankacılık sektörünün yarısı dört büyük kamu bankası tarafından kontrol edilmektedir. Bu bankaların en büyükleri Vietinbank (Vietnam Bank For Industry and Trade), Vietcombank (Bank For Foreign Trade of Vietnam), BIDV (Bank for Investment and Development of Vietnam) ve Techcombank (Vietnam Technological and Commercial Joint Stock Bank) olarak sıralanmaktadır.

Bunların dışında ülkede yabancı bankalara ait 50 şube ve yaklaşık 16 finans firması bulunmaktadır. Ülkenin en büyük özel sektör bankası ise Techcombank'tır. Bütün bankacılık sektörü düzenleme ve denetleme yetkisi Vietnam Merkez Bankasındadır.

Son yıllara kadar yabancı bankaların ülkedeki bankacılık faaliyetleri sermaye sahipliği bakımından %30 ile sınırlandırılmıştı. Ancak DTÖ anlaşmasından sonra 2008 yılında yapılan yeni düzenlemeler ile sermaye bakımından tamamen yabancılara ait bankalar ya da yabancı bankalara ait kurumlar kurulabilmektedir. Yabancı bankalar ülkede sadece kendi şube ya da yan kurumlarını açmakla kalmamakta aynı zamanda yerli banka ve finans kurumlarına yatırım da yapmaktadırlar.

Ülkede iki tane borsa bulunmakta olup, bunlar güneyde Ho Chi Minh City'de bulunan HOSE ile Başkent Hanoi'de bulunan HNX borsalarıdır. HOSE ve HNX, Vietnam Menkul Kıymetler Borsası'nın (VNX) yan kuruluşlarıdır ancak farklı yasal statülerle bağımsız olarak çalışırlar. VNX'in yönetimi altında, HNX devlet tahvili işlemlerinden ve türev piyasasının yönetiminden sorumluyken, piyasada listelenen tüm hisselerin ise HoSE'ye taşınması planlanmaktadır. Ekonomik reformların devam etmesi durumunda Vietnam sermaye piyasasının yakın gelecekte Filipinler ve Tayland gibi bölgesel borsalara rakip olabileceği düşünülmektedir.

Vize, Çalışma ve Oturma İzinleri

Vietnam'a girişte Umuma Mahsus (bordo) Pasaport hamilleri vizeye tabi iken Diplomatik (siyah), Hizmet (gri) ve Hususi (yeşil) Pasaport hamilleri 90 güne kadar vizeden muaftır. Öte yandan Vietnam'a seyahat planı yapmadan önce vize vb. koşullara dair Vietnam'ın Ankara Büyükelçiliği ile temasa geçilmesinin, ileride oluşabilecek sorunların önlenmesi bağlamında faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma izni:

Vietnam’da 3 aydan daha uzun süreli çalışmak için, Vietnam’da çalışmanın başlayacağı tarihten 30 gün öncesinde iş veren tarafından Vietnam Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurulması gerekmektedir. İznin verilmesi 10 iş gününü bulabilmektedir. Çalışma Kanunu 155. Maddesi uyarınca çalışma izninin geçerlilik süresi maksimum 2 yıl olup yalnızca bir defa daha 2 yıla kadar uzatma yapılabilmektedir. Çalışma izni alınabilmesi için gerekli şartlar şu şekildedir:

- a) 18 yaşından gün almış olma
- b) İşin gerektirdiği sağlık şartlarını yerine getirme
- c) Yönetici ya da teknik uzmanlık ve yetenek gerektiren bir iş için başvurma
- ç) Adli sicilinin temiz olması

Geçici Oturma İzni:

En az 1 yıl çalışma izni bulunan yabancılar ile üst düzey yöneticilere verilen bu kart için başvurular Kamu Güvenliği Bakanlığına bağlı Göç birimine yapılmalıdır. Kartın geçerlik süresi 1 ila 5 yıl arasında değişebilmektedir. Kart sahibi kişiler, Vietnam’a giriş ve çıkışta vizeye ihtiyaç duymamaktadır. Başvurunun sonuçlanma süresi 5 iş günü olup başvuru ücreti olarak kartın geçerlilik süresine bağlı olarak 145 ila 155 ABD Doları ücret alınmaktadır.